

СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ РЕГІОНУ

Досліджуються проблеми теорії і практики обґрунтування стану та розвитку механізмів, що забезпечують ефективне управління основними засобами регіону

Постановка проблеми. Ключова роль основних засобів в економіці регіонів та їх вирішальне значення не тільки для забезпечення сталого економічного зростання, але, насамперед, для інноваційного розвитку, постійного оновлення асортименту і створення нових об'єктів підприємництва, переходу на високотехнологічні виробництва та впровадження і розширення перспективних видів діяльності багаторазово підкреслювалися у численних дослідженнях вітчизняних вчених, підтверджувалися досвідом практичної роботи господарюючих систем, а також визначалися у законодавчих актах і директивних документах виконавчої влади нашої країни [1].

Відомо, що шведський чи німецький робітник виробляє продукції за п'ятьох українців, але працюють вони високопродуктивно не тому, що такі кмітливі, а завдяки дорогому високопродуктивному оснащенню робочих місць і відповідно високій оплаті праці.

Зауважимо, що і фінансовий стан будь-якого підприємства в сучасних умовах високотехнічного рівня виробництва багато в чому визначається обсягами та прогресивністю основних засобів, їх технічним станом, і ефективністю обороту. Тому характеристики стану, формування і використання основних засобів постійно мають бути в полі зору всіх учасників господарської діяльності: власників, найманих працівників та державних органів управління. Неоднозначний і суперечливий характер управління основними засобами в регіонах зумовлює необхідність проведення більш глибокого його аналізу, з'ясування причин та обґрунтування пропозицій щодо наявних

механізмів: поліпшення ситуації в оцінці об'єктів, амортизаційної політики, повноти використання, своєчасності поновлення і діагностики впливу капітальних вкладень на привабливість господарюючих систем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковці трактують механізми управління основними засобами у різних вимірах, які часто переплітаються між собою за змістом, тим самим ускладнюючи систематизування та вивчення їх інструментарію. У сучасній економічній літературі не простежується тенденція комплексного дослідження системи механізмів, які визначають логічні зв'язки між основними засобами і результативними показниками господарської діяльності [2].

Досі не розроблено обґрунтованих методологічних підходів до проблем формування достовірної залишкової вартості основних засобів, ефективної амортизаційної політики, оцінки повністю зношених об'єктів, використання власних інвестиційних ресурсів, класифікаційних ознак окремих груп основних засобів та оцінки показників їх використання. Недостатньою мірою увагу приділено питанню регіонального управління основними засобами державної і комунальної власності, яке набуває значної потреби з розвитком місцевого самоврядування. Нехтування регіональною специфікою та особливостями розвитку окремих територій і видів діяльності в наукових дослідженнях з управління основними засобами спричиняє неконтрольовані економічні та соціальні наслідки.

Метою дослідження є вивчення за допомогою статистичного аналізу об'єктивних передумов функціонування механізмів управління основними засобами на прикладі діяльності інституційних одиниць Житомирської області.

Для реалізації мети дослідження поставлено і вирішено такі завдання:

– узагальнено проблеми, які виявлені за допомогою статистичного аналізу в управлінні основними засобами регіону;

– структуровано негативні наслідки діючої системи управління основними засобами щодо видів економічної діяльності і форм власності;

– визначено шляхи реформування механізмів управління основними засобами та

побудови ефективної політики їх функціонування для забезпечення сталого розвитку регіону.

Викладення основного матеріалу. Загальний стан і ефективність використання основних засобів в Житомирській області, за розрахунками автора, виходячи з оприлюднених даних Держкомстату України [3; 4], наведені в табл. 1-9 (у 2006 році дані про основні засоби за окремими формами власності в статистичному бюлетені [4] відсутні. – Прим. автора).

Таблиця 1. Наявність основних засобів за первісною вартістю

(млн. грн.)

Види економічної діяльності	Роки									
	2005								2006	
	сума, усього	% за КВЕД	у тому числі за КФВ						сума, усього	% за КВЕД
			приватна		державна		комунальна			
		сума	%	сума	%	сума	%			
Сільське господарство	3123,6	14,4	2570,3	82,3	476,1	15,2	77,2	2,5	3234,4	13,5
Лісове господарство	162,7	0,8	0,4	0,2	154,6	95,1	7,7	4,7	138,3	0,6
Промисловість	4953,7	22,9	4079,8	82,3	529,1	10,7	344,8	7,0	5706,5	23,9
в тому числі:										
– добувна	553,1	2,6	506,3	91,5	46,8	8,5	-	-	661,3	2,8
– обробна	3237,3	14,9	2780,8	85,9	441,3	13,6	15,2	0,5	3771,7	15,8
Будівництво	227,7	1,1	138,6	60,9	75,1	33,0	14,0	6,1	259,8	1,1
Оптова й роздрібна торгівля	490,3	2,3	460,7	94,0	10,9	2,2	18,7	3,8	565,4	2,7
Готелі та ресторани	59,7	0,3	44,6	74,7	4,0	6,7	11,1	18,6	129,5	0,5
Транспорт та зв'язок	3680,7	17,0	821,9	22,3	2656,5	72,2	202,3	5,5	4489,8	18,8
Фінансова діяльність	122,8	0,6	97,1	79,1	25,7	20,9	0,0	0,0	196,0	0,8
Операції з нерухомістю	4984,1	23,0	1708,9	34,3	201,6	4,0	3028,6	60,7	5557,8	23,3
Державне управління	849,2	3,9	-	-	388,6	45,8	460,6	54,2	851,9	3,6
Освіта	1239,3	5,7	42,7	3,4	788,0	63,6	408,6	33,0	1297,2	5,4
Охорона здоров'я	631,9	2,9	28,2	4,5	35,2	5,5	568,5	90,0	676,5	2,8
Громадські послуги	520,7	2,4	80,9	15,5	73,5	14,1	366,3	70,4	583,8	2,4
Житомирська область	21668,6	100,0	10567,8	48,8	5517,8	25,5	5583,0	25,7	23873,1	100,0

Таблиця 2. Наявність основних засобів за балансовою (залишковою) вартістю

(млн.)

Види економічної діяльності	Роки									
	2005								2006	
	усього		у тому числі за КФВ						усього	
			приватна		державна		комунальна			
грн.	€	грн.	€	грн.	€	грн.	€	грн.	€	
Сільське господарство	1429,7	179,2	1201,5	150,6	182,0	22,8	46,2	5,8	1555,0	194,9
Лісове господарство	89,7	11,2	0,2	0,0	84,2	10,5	5,3	0,7	78,6	9,8
Промисловість	2634,1	330,1	2216,9	277,8	235,3	29,5	181,9	22,8	3001,9	376,2
в тому числі – добувна	325,0	40,7	300,4	37,7	24,6	3,0	-	-	394,0	49,3
– обробна	1729,9	216,8	1544,5	193,5	179,4	22,5	6,0	0,8	1977,7	247,8
Будівництво	104,7	13,1	60,3	7,6	36,3	4,5	8,1	1,0	124,2	15,6
Оптова й роздрібна торгівля	308,3	38,6	295,1	37,1	4,6	0,6	8,6	1,1	356,3	44,6
Готелі та ресторани	33,9	4,2	27,8	3,5	1,1	0,1	5,0	0,6	63,0	7,9
Транспорт та зв'язок	1976,4	247,7	391,1	49,0	1476,9	185,1	108,4	13,6	2398,4	300,6
Фінансова діяльність	77,4	9,7	59,6	7,5	17,8	2,2	0,0	0,0	124,0	15,5
Операції з нерухомістю ³	3166,4	396,8	1290,5	161,7	98,1	12,3	1777,8	222,8	3449,1	432,2
Державне управління	412,0	51,6	-	-	173,7	21,8	238,3	29,8	395,1	49,5
Освіта	563,1	70,6	23,7	3,0	377,9	47,4	161,5	20,2	619,7	77,7
Охорона здоров'я	280,6	35,2	15,8	2,0	13,3	1,7	251,5	31,5	296,8	37,2
Громадські послуги	252,3	31,6	36,0	4,5	47,8	6,0	168,5	21,1	286,5	35,9
Житомирська область	11662,0	1461,4	5847,4	732,7	2847,9	356,9	2966,7	371,8	12933,6	1620,8

Примітка. Перерахунок гривні у € здійснено за офіційним курсом НБУ станом на 1.04.2008 року (7,985060).

Таблиця 3. Ступінь зносу основних засобів

(%)

Види економічної діяльності	Роки				
	2005				2006
	усього	у тому числі за КФВ			усього
		приватна	державна	комунальна	
1	2	3	4	5	6
Сільське господарство	54,2	53,3	61,8	40,1	53,5
Лісове господарство	44,9	45,6	45,6	30,6	43,2
Промисловість	46,8	45,7	55,5	47,2	47,4
в тому числі:					
– добувна	41,2	40,7	47,5	-	40,4
– обробна	46,6	44,5	59,3	60,7	47,6
Будівництво	54,0	56,4	51,7	42,4	52,2
Оптова й роздрібна торгівля	37,1	36,0	57,3	54,1	37,0
Готелі та ресторани	43,2	37,6	72,4	55,0	51,3
Транспорт та зв'язок	46,3	52,4	44,4	46,4	46,6
Фінансова діяльність	37,0	38,6	31,0	-	36,8

1	2	3	4	5	6
Операції з нерухомістю	36,5	24,5	51,3	42,4	37,9
Державне управління	51,5	-	55,3	48,3	53,6
Освіта	54,6	44,5	52,0	60,5	52,2
Охорона здоров'я	55,6	44,1	62,3	55,7	56,1
Громадські послуги	51,5	55,4	35,0	54,0	50,9
Житомирська область	46,5	44,9	49,2	46,8	46,2

Таблиця 4. Вартість повністю зношених основних засобів

(млн. грн.)

Види економічної діяльності	Роки									
	2005								2006	
	сума, усього	% до наявних	у тому числі за КФВ						сума, усього	% до наявних
			приватна		державна		комунальна			
		сума	%	сума	%	сума	%			
Сільське господарство	167,5	5,4	102,2	4,0	62,6	13,1	2,7	3,5	104,8	3,7
Лісове господарство	9,1	5,6	-	-	9,1	5,9	0,0	0,0	5,5	4,0
Промисловість	273,1	5,5	245,7	6,0	18,3	3,5	9,1	2,6	270,2	4,7
в тому числі:										
– добувна	36,9	6,7	36,9	7,3	-	-	-	-	31,7	4,8
– обробна	193,0	6,0	174,2	6,3	18,2	4,1	0,6	3,9	175,7	4,7
Будівництво	11,2	4,9	10,0	7,2	1,2	1,6	0,0	0,0	7,9	3,0
Оптова й роздрібна торгівля	12,7	2,6	10,4	2,3	0,6	5,5	1,7	9,1	12,3	2,2
Готелі та ресторани	2,7	4,5	1,4	3,1	0,0	0,0	1,3	11,7	4,1	3,2
Транспорт та зв'язок	79,8	2,2	38,6	4,7	29,5	1,1	11,7	5,8	99,6	2,2
Фінансова діяльність	8,4	6,8	5,5	5,7	2,9	11,3	-	-	13,8	7,0
Операції з нерухомістю ³	150,6	3,0	42,7	2,5	20,1	10,0	87,8	2,9	109,3	2,0
Державне управління	148,2	17,5	-	-	102,0	26,2	46,2	10,0	167,3	19,6
Освіта	276,6	22,3	1,6	3,7	172,6	21,9	102,4	25,1	255,2	19,7
Охорона здоров'я	168,0	26,6	2,7	9,6	6,8	19,3	158,5	27,9	174,4	25,8
Громадські послуги	68,7	13,2	19,6	24,2	8,3	11,3	40,8	11,1	75,1	12,9
Житомирська область	1376,6	6,4	480,3	4,5	434,1	7,9	462,2	8,3	1299,8	5,4

Таблиця 5. Річна величина та тривалість оновлення первісної вартості основних засобів за рахунок введених в дію нових об'єктів

Види економічної діяльності	Роки									
	2005								2006	
	усього		у тому числі за КФВ						усього	
	% оновлення	років	приватна		державна		комунальна		% оновлення	років
% оновлення			років	% оновлення	років	% оновлення	років			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Сільське господарство	1,5	66,7	1,7	57,6	0,4	226,7	1,0	96,5	2,7	37,0
Лісове господарство	8,2	12,2	-	-	8,0	12,5	13,0	7,7	6,9	14,5
Промисловість	9,1	11,0	10,6	9,4	2,7	37,5	1,0	98,5	6,4	15,6
в тому числі:										
– добувна	11,2	9,0	12,0	8,3	1,9	52,0	-	-	10,0	10,0
– обробна	10,7	9,3	12,0	8,3	2,8	35,3	0,7	152,0	6,9	14,5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Будівництво	4,0	24,8	3,2	31,5	3,9	25,9	13,6	7,4	7,7	13,0
Оптова й роздрібна торгівля	9,1	10,9	9,5	10,5	1,8	54,5	4,3	23,4	10,0	10,0
Готелі та ресторани	1,5	66,3	1,6	63,7	-	-	1,8	55,5	1,2	83,3
Транспорт та зв'язок	8,0	12,5	8,0	12,4	8,6	11,7	0,6	168,6	10,5	9,5
Фінансова діяльність	14,0	7,1	16,8	6,0	3,5	28,6	-	-	11,2	8,9
Операції з нерухомістю	2,1	47,6	5,0	19,9	1,8	56,0	0,5	197,9	3,2	31,3
Державне управління	6,3	16,0	-	-	6,3	16,0	6,3	15,9	5,0	20,0
Освіта	2,3	43,9	1,4	71,2	2,2	45,8	2,5	39,3	3,9	25,6
Охорона здоров'я	3,7	27,0	2,5	40,3	6,5	15,3	3,6	27,9	7,1	14,1
Громадські послуги	3,6	27,8	3,2	31,1	6,4	15,6	3,1	32,1	2,4	41,7
Житомирська область	6,0	16,7	8,4	11,9	5,7	17,6	1,7	58,7	5,5	18,2

Таблиця 6. Річні норми амортизації основних засобів та терміни споживання їх вартості в роках

Види економічної діяльності	Роки										
	2005									2006	
	усього		у тому числі за КФВ						усього		
	%	років	приватна		державна		комунальна		%	років	
Сільське господарство	2,2	45,5	1,7	57,6	4,2	23,6	4,7	21,4	3,5	28,6	
Лісове господарство	5,4	18,5	25,0	4,0	5,2	19,3	9,1	11,0	6,6	15,2	
Промисловість	4,5	22,2	4,9	20,6	3,5	28,6	2,4	42,0	5,6	17,9	
в тому числі:											
– добувна	5,7	17,5	5,8	17,1	4,7	21,3	-	-	7,0	14,3	
– обробна	4,7	21,3	4,9	20,3	3,4	29,2	3,9	25,3	5,9	16,9	
Будівництво	4,6	21,7	4,7	21,3	5,2	19,3	0,7	140,0	5,6	17,9	
Оптова й роздрібна торгівля	6,0	16,7	6,1	16,3	3,7	27,3	4,3	23,4	7,1	14,1	
Готелі та ресторани	3,5	28,6	3,6	27,9	2,5	40,0	3,6	27,8	4,5	22,2	
Транспорт та зв'язок	3,4	29,4	4,3	23,5	3,0	32,9	4,8	20,9	4,2	23,8	
Фінансова діяльність	11,0	9,1	11,8	8,4	7,8	12,9	-	-	10,3	9,7	
Операції з нерухомістю	2,8	35,7	2,7	37,6	4,1	24,6	2,8	36,1	3,2	31,3	
Державне управління	5,6	17,9	-	-	5,8	17,3	5,4	18,5	5,9	16,9	
Освіта	4,8	20,8	2,3	42,7	5,1	19,6	4,4	22,7	4,7	21,3	
Охорона здоров'я	5,0	20,0	3,5	28,2	5,7	17,6	5,1	19,7	5,6	17,9	
Громадські послуги	3,2	31,3	4,1	24,5	3,0	33,4	3,1	32,7	3,5	28,6	
Житомирська область	4,5	22,2	5,4	18,4	3,8	26,4	3,4	29,3	4,4	22,7	

Таблиця 7. Структура основних засобів*

(на 31.12. звітнього року, %)

Класифікаційні групи	Роки				
	2005				2006
	усього	у тому числі КФВ			усього
		приватна	державна	комунальна	
1	2	3	4	5	6
Земельні ділянки	0,7	10,4	69,6	20,0	0,9
Капітальні витрати на поліпшення земель	0,6	96,7	2,5	0,8	0,4
Будинки, споруди та передавальні пристрої	72,7	35,9	30,5	33,6	71,9
Машини та обладнання	16,3	73,7	18,3	8,0	16,6

1	2	3	4	5	6
Транспортні засоби	4,4	57,3	35,5	7,2	5,3
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	1,5	58,7	27,1	14,2	1,5
Робоча продуктивна худоба	0,5	93,1	5,9	1,0	0,4
Багаторічні насадження	0,2	83,3	5,6	11,1	0,1
Інші основні засоби	1,7	63,5	14,3	22,2	1,3
Бібліотечні фонди	0,2	4,3	54,4	41,3	0,2
Малоцінні необоротні матеріальні активи	0,7	37,6	36,8	25,6	0,8
Тимчасові (нетитульні) споруди	0,0	70,7	28,5	0,8	0,0
Природні ресурси	0,0	-	-	-	0,0
Інвентарна тара	0,0	83,8	11,5	4,7	0,0
Предмети прокату	0,0	98,5	1,2	0,3	0,0
Інші необоротні матеріальні активи	0,6	20,0	49,6	30,4	0,6
Житомирська область	100,0	44,3	28,5	27,2	100,0

*Примітка. Без вартості основних засобів суб'єктів малого підприємництва

Таблиця 8. Оцінка формування основних засобів за первісною вартістю

Види економічної діяльності	Сума переоцінки, млн. грн.		Частка нових основних засобів в їх надходженні, %	
	2005	2006	2005	2006
Сільське господарство	85,2	-1,4	68,0	34,0
Лісове господарство	1,2	2,3	30,1	48,1
Промисловість	14,1	5,4	67,4	48,8
в тому числі:				
– добувна	0,1	0,1	77,3	47,6
– обробна	13,7	5,3	69,6	52,8
Будівництво	1,5	0,7	35,7	45,9
Оптова й роздрібна торгівля	2,4	2,0	64,8	41,3
Готелі та ресторани	0,0	1,4	43,9	14,2
Транспорт та зв'язок	0,7	0,0	71,3	40,0
Фінансова діяльність	2,4	51,4	75,3	65,5
Операції з нерухомістю	617,1	497,6	37,9	32,7
Державне управління	3,9	0,6	27,2	26,0
Освіта	10,5	2,0	30,6	45,8
Охорона здоров'я	2,6	6,4	92,9	71,4
Громадські послуги	1,4	1,1	52,7	16,8
Житомирська область	743,3	569,9	54,7	39,4

Таблиця 9. Наявність, оцінка стану і ефективність використання основних засобів за регіонами України у 2006 році

Показники	Україна	Області				
		Житомирська	Рівненська	Хмельницька	Київська	Вінницька
1	2	3	4	5	6	7
Залишкова вартість основних засобів в розрахунку на:						
– 1 тис. населення, тис. грн.	16504	9724	13074	12948	17718	9063
– 1 км ² території, тис. грн.	1283	434	791	863	1112	582
1 грн. авансована в основні засоби створює (коп.):						
– чистого доходу	94	45	44	42	78	50
– доданої вартості	17	12	9	10	14	12
– податкових платежів	6	5	4	3	4	4
Ступінь зносу основних засобів, %	51,5	46,2	43,0	41,4	45,2	53,2

1	2	3	4	5	6	7
у т.ч. за формами власності*:						
– приватна	47,5	44,9	47,8	42,0	41,0	47,9
– державна	53,8	49,2	30,1	39,4	57,7	70,1
– комунальна	45,9	46,8	42,7	41,8	40,9	48,3
Річна норма амортизації, %	4,4	4,4	4,8	4,6	5,5	4,7
Частка повністю зношених основних засобів, %	5,3	5,4	5,2	4,9	5,6	5,0
Темп приросту залишкової вартості основних засобів, %	14,1	11,8	12,6	14,5	17,2	14,9
Рівень оновлення залишкової вартості основних засобів, %	10,6	9,4	10,7	9,7	11,5	10,9
Рівень амортизації основних засобів у операційних витратах, %	2,5	2,8	2,1	3,2	2,8	2,9
1 грн. споживання основних засобів створює:						
– чистого доходу, грн.	48,30	38,59	59,82	38,24	40,30	39,03
– доданої вартості, грн.	8,54	10,55	12,35	8,87	7,07	9,71
Рівень переоцінки основних засобів, %	13,2	2,7	9,5	3,2	2,5	3,9
Наявність основних засобів за первісною вартістю у суб'єктів малого підприємництва, %	5,1	9,0	3,5	6,5	6,5	8,1

* Примітка: розрахунок здійснено за даними 2005 року

З представленого аналізу випливає, що в Житомирській області на початок 2007 року зосереджені основні засоби за первісною вартістю на суму 23873,1 млн. грн. (табл. 1) при зносі 46,2 % (табл. 3), і відповідно, в залишковій вартості 12933,6 млн. грн. або 1620,8 млн. євро (табл. 2). Структура основних засобів у 2006 році характеризувалася такими даними (табл. 7): 1,9 % вартості становлять будинки, споруди та передавальні пристрої, 16,6 – машини та обладнання, 5,3 – транспортні засоби. На одну особу в Україні припадає 16504 грн. (табл. 9) залишкової вартості основних засобів, а в Житомирській області лише 9724 грн., або 1,2 тис. євро.

Найбільш значні обсяги основних засобів використовуються в операціях з нерухомістю, промисловістю, транспорту та зв'язку і сільському господарстві (табл. 1). Питома вага основних засобів приватного сектору економіки за даними 2005 року становила 48,8 % в т.ч. у оптовій і роздрібній торгівлі 94,0 %, промисловості і сільському господарстві по 82,3 %, у державній власності 25,5 %, комунальній – 25,7 % (табл. 1). У структурі операційних витрат амортизація займає 2,8 % (табл. 9).

Попри збільшення вартості основних засобів в динаміці інноваційна активність господарюючих систем Житомирської області щодо їх поповнення новими об'єктами залишається надзвичайно низькою [8].

До суттєвих проблем господарюючих систем Житомирської області в сфері управління основними засобами можна віднести:

– перевантаження господарської діяльності зношеними об'єктами (табл. 3), особливо в охороні здоров'я, освіті, сільському господарстві, будівництві. Повністю зношені основні засоби становлять 5,4 % (табл. 4). Ще в гіршому стані знаходяться основні засоби державної і комунальної власності;

– недостатні темпи використання коштів для інвестування введення в дію нових об'єктів основних засобів (табл. 5; 8). За рік інноваційно оновлюється лише 5,5 % основних засобів, а для повного їх заміщення необхідно 18,2 років. В комунальній власності ці показники становлять, відповідно, 1,7 % і 58,7 років;

– низькі норми амортизації (табл. 6). При діючих нормах амортизації просте відтворення основних засобів без врахування інфляційних процесів можливе лише через

22,7 роки, відповідно, у приватній власності – 18,4, державній – 26,4, комунальній 29,3, а в приватних сільськогосподарських підприємствах – 57,6, комунальних будівельних підприємствах 140,0 років;

– занижені показники первісної та залишкової (балансової) вартості основних засобів (табл. 2; 8). Вартість всіх основних засобів господарюючих суб'єктів промисловості області становить лише 376,2 млн. €, а сільського господарства 194,9 млн. €. Балансова вартість 1 корови в сільськогосподарських підприємствах визначена в сумі менше 2 тис. грн. [3; 4; 5];

– невисокий рівень ефективності використання коштів залучених для формування основних засобів (табл. 9). Господарюючі суб'єкти області мають значно нижчі, ніж по Україні в цілому, показники створення чистого доходу, доданої вартості і податкових платежів в розрахунку на 1 грн. вартості основних засобів. За нашими підрахунками кожна гривня перенесеної вартості основних засобів на об'єкти господарської діяльності в Житомирській області створює 38,59 грн. чистого доходу. В цілому по Україні цей показник становить 48,30 грн., і відповідно, в Рівненській області 59,82, Київській – 40,30.

Таким чином, проведений аналіз стану формування і ефективності використання основних засобів Житомирської області свідчить про необхідність вирішення цілого комплексу проблем, пов'язаних з достовірною оцінкою залишкової і відповідно первісної вартості об'єктів капітальних вкладень, обґрунтуванням раціональної амортизаційної політики, забезпеченням технологічної стійкості суб'єктів господарювання, особливо державних і комунальних підприємницьких структур, оптимальним розміщенням майнового потенціалу за КВЕД і формами власності, моніторингом показників в сфері управління основним капіталом підприємств, організацій, установ та закладів. Користь на цьому шляху можуть принести викладені нижче пропозиції:

На загальнодержавному рівні необхідно:

1. Визначитися з інноваційно-орієнтованими і пріоритетними для регіону видами економічної діяльності та створити умови для активізації їх розвитку. Це дасть можливість поступово формувати самозабезпеченість економіки області і подолати невідповідність між потребами та можливостями регіону.

2. Розробити програму стійкого розвитку державних і комунальних підприємств, сформувавши реальну вартісну оцінку їх майнового потенціалу, обґрунтовану амортизаційну політику та централізовані фонди фінансових ресурсів для здійснення інвестицій в інноваційні об'єкти основних засобів.

3. Створити організаційно-інформаційні умови для здійснення моніторингу за ефективністю використання основних засобів.

4. Забезпечити діяльність науково-практичних центрів з функціями дорадчих служб на обласному, міському і районному рівнях для оцінки інвестиційно-інноваційних проектів щодо формування об'єктів основних засобів та відстеження ситуації ефективності використання майнового потенціалу господарюючих систем. Для державних і комунальних підприємств розміщених на території області необхідно визначити обов'язкову систему аудиту щодо повноти використання основних засобів, формування їх справедливої вартості, оцінки ефективності прийнятої амортизаційної політики та цільового використання коштів амортизаційних відрахувань і чистого прибутку.

На рівні господарюючих систем прийняті управлінські рішення повинні забезпечити:

1. Необхідний рівень придатності основних засобів для забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання та інноваційний характер їх оновлення.

2. Формування достатньої величини грошових потоків амортизаційних відрахувань та джерел фінансування розширеного відтворення основних засобів, виходячи із принципів корпоративного управління [6].

3. Проведення переоцінки основних засобів для одержання адекватної інформації про їх стан, вартість підприємств і національного багатства регіону.

Важливим напрямом вирішення зазначеного комплексу проблем, реалізація якого не залежить від регіональних органів управління є створення і удосконалення національної податкової політики, яка б органічно поєднувала механізм оподаткування та кількісне і якісне зростання майнового потенціалу для потреб нарощування об'єктів господарської діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виходячи з викладеного аналізу стану управління основними засобами в регіоні та наукових підходів щодо необхідності забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку господарюючих систем, можна зробити висновок, що в Житомирській області відсутня достатня увага з боку регіональних органів державного управління до питань створення ефективної економічної бази територій. Впродовж останніх років для області є характерною невисока інноваційно-інвестиційна активність підприємств, особливо державної і комунальної форм власності та аграрного сектору економіки.

У свою чергу визначені пропозиції не є аксіомою, а лише спробою конкретизувати важливий напрям управління господарською діяльністю регіону, який на нашу думку, може стати кроком до створення такої моделі формування і використання основних засобів, яка була б ефективною в умовах області.

Ці висновки і пропозиції становлять підґрунтя для подальших розвідок у сфері теорії і практики управління основними засобами регіону, розроблення інвестиційно-інноваційної політики для забезпечення стійкого майнового стану підприємств, ефективного розподілу додаткової вартості [7] на споживання та інвестиції.

Список використаної літератури:

1. Червова Л., Назарчук М. Порівняльний аналіз динаміки інвестицій в економіку України // Економіка України. – 2007. – № 3 – С. 32-41.
2. Україна в 2007 році: внутрішнє і зовнішнє становище та перспективи розвитку // Економіст. – 2008. – № 2. – С. 9-71.
3. Основні засоби України у 2005 році. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України, 2006. – 369 с.
4. Основні засоби України у 2006 році. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України, 2007. – 302 с.
5. Сільське господарство України. Статистичний збірник 2006. – К.: Державний комітет статистики України, 2007. – 367 с.
6. Борисенко З.Н. Амортизационная политика. – К.: Наукова думка, 1993. – 134 с.
7. Цапівський В. Гра у фантики // Урядовий кур'єр. – 2008. – № 61.

ЦАЛ-ЦАЛКО Юзеф Сигізмундович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

- економіки підприємств;
- облікова політика;
- аналітичні дослідження в економіці